

საპატრიარქოს წყებანი

საქართველოს
საპატრიარქოს
პრესცენტრის
ყოველკვირეული
გამოცემა

№ 39
909

27 დეკემბერი - 2 იანვარი 2018 წ. გამოიცემა 1999 წლის 8 იანვრიდან
ფასი 70 თეთრი

„მუსლიმოდრეკილი ვევედრები წმინდა სპირიტონს, შეგვენიოს და შესთხოვოს უფაღს, რათა მოგანიჭოთ მრავალუამიერი სიწოწხლე, გაზრწყინოს და განამტკიცოს თქვენი მწყემსმთავრული მოღვაწეობა, გფარავდეთ წმინდა სპირიტონი თქვენ და საქართველოს ეკლესიას!“

წინწინა მთხრობილი მუჯე ნეწარითი

- ✠ პატრიარქის ქადაგებები
- ✠ ვროქტი — „ახალი შუამთა ახალი თაობის მხარდასაჭერად“
- ✠ „გავედრები, მორწმუნეო, ვიჯანათ უზომოსა შვებისაგან და მთვრალობისა!“
- ✠ ახალგაზრდა მეცნიერთა კლუბის ღონისძიებები ახალი საქართველოს უნივერსიტეტში
- ✠ რწმენისა და ცოდნის სიმჟონიის შესახებ
- ✠ „ნუთუ ქნელია ვუპასუხოთ საღვთო სიყვარულს?!“
- ✠ „მუსიკა იქცა ენად, რომელმაც შეგვაკლავინა სიხარულისა და სიყვარულის გაზიარება“
- ✠ მღვდელი ნიკოლოზ კანიშვილი 1870-1920

ფოთისა და სოპის ეპარქია - ახალი საქართველოს უნივერსიტეტი

ქრისტიანობა და ფილოსოფია

რწმენისა და ცოდნის სიმჭიდროვის შესახებ

ქრისტიანობა უნივერსალური რელიგიაა, ხოლო ფილოსოფია კი უნივერსალური მეცნიერება. ორივე მათგანი სამყაროს შესახებ უნივერსალურ მოძღვრებას ქმნის. ფილოსოფია, ყველა სხვა მეცნიერებისგან განსხვავებით, არის დისკურსული პრაქტიკების ერთიანობა, ე.ი. სამყაროს შესახებ მსოფლმხედველობათა შეჯერების შედეგად მიღებული სააზროვნო პრაქტიკა. სწორედ ეს არის მისი უნივერსალურობის საფუძველი. „უნივერსალური“ აქ იმას ნიშნავს, რომ ფილოსოფია ქმნის ისეთ ენას (მას „მეტაენასაც“ უწოდებენ), რომლის საფუძველზეც შესაძლებელია ნამდვილი დიალოგი სხვადასხვა კულტურისა და რწმენის ადამიანებს შორის. თუკი ქრისტიანობაში ჩადებულია ეს უნივერსალური კოდი, მეორეს მხრივ, ფილოსოფიაც, როგორც სააზროვნო სისტემა, ატარებს ამ უნივერსალურ კოდს.

დღესდღეობით, ფაქტობრივად, იწყება ცალკეული მეცნიერებების ინტეგრაციის სპეციფიკური პროცესი ფილოსოფიაში. ფილოსოფია დიდი ამოცანის წინაშე დგას: მან უნდა შეიმუშაოს ისეთი მეთოდოლოგიური მიდგომები, რომლებიც კერძო მეცნიერებებსაც გამოადგება. კერძო მეცნიერებები საჭიროებენ მყარ მეთოდოლოგიურ საფუძველებს. რადგან ისინი სამყაროს ამა თუ იმ სფეროს (მხოლოდ ნაწილობრივ სეგმენტებს) შეისწავლიან, ფილოსოფიის გარეშე კი საკუთარი მეთოდოლოგიის სრულყოფას ვერ შეძლებენ. ამდენად, მათ უნდა მიმართონ „დედამეცნიერებას“ ანუ ფილოსოფიას, რადგან ფილოსოფია არის უნივერსალური მეცნიერება.

ეს ხედვა კარგად იყო ცნობილი გვიანანტიკურობასა და შუა საუკუნეებში. გვიანი ანტიკურობისა და შუა საუკუნეების ქრისტიანმა მოაზროვნეებმა კარგად იცოდნენ, რომ ქრისტიანობა უნივერსალური ტენდენციის მატარებელი რელიგიაა, რაც ფილოსოფიისა და ქრისტიანობის უნივერსალური სინთეზის შესაძლებლობას იძლევა. ფაქტია, რომ ფილოსოფიასა და ქრისტიანულ რელიგიას შორის ნაყოფიერი თანამშრომლობა იმის შედეგადაც განვითარდა, რომ ქრისტიანობის პირველი წარმომადგენლები უნივერსალური სააზროვნო სისტემების შექმნას ცდილობდნენ. ადრეული პერიოდის ქრისტიანი მოღვაწეები კარგად იცნობდნენ ანტიკური ფილოსოფიის მრავალ

შესანიშნავ ნიმუშს (მათ შორის, ნეოპლატონიკოსების, სტოელების და სხვათა ნაშრომებს), რომელზე დაყრდნობითაც შესაძლებელი გახდა, რომ ეს სინთეზი უფრო უმტკივნეულოდ განხორციელებულიყო, ვიდრე ის შემდგომ ეპოქებში განხორციელდა.

რელიგია და ფილოსოფია მეტ-ნაკლებად ყოველთვის თანაარსებობდა, თუნდაც, ანტიკურ საბერძნეთში. ცნობილია, რომ პლატონის დიალოგები, ამავე დროს, დიდ წილად იმდროინდელი რელიგიური იმპულსების შემცველიც იყო. სხვა საქმეა, რომ თავად პლატონი ცდილობდა თავისი დიალოგების განტვირთვას ანუ დაცლას ამგვარი იმპულსებისგან. უფრო მეტიც, ის პოეტური ხატების განდევნასაც კი ცდილობდა საკუთარი ფილოსოფიური სისტემისგან. რა თქმა უნდა, მან ეს ვერ მოახერხა!

ამდენად, ფილოსოფია და ქრისტიანობა გვიანანტიკურობაში ერთმანეთს რომ დაუკავშირდა, ბუნებრივი პროცესი იყო. უფრო მეტიც, ეს იმდენად ბუნებრივი პროცესი იყო, რომ შეგვიძლია ვისაუბროთ ფილოსოფიისა და ქრისტიანობის სიმფონიის შესახებ. გვიანანტიკურობაში შეიქმნა უნივერსალური მოდელი, რომელსაც „ქრისტეს ფილოსოფიას“ უწოდებდნენ, თუმცა, ამ სახელთან ერთად, მეტად მნიშვნელოვანია ის შიდა, იმანენტური პროცესები, რომელთა გამოც მოხდა ქრისტიანობისა და ფილოსოფიის დაახლოება. ამის შედეგად, ფაქტობრივად, შეიქმნა ფილოსოფიის ახალი მოდელი, რომელსაც, შემდგომ, გვიანი ანტიკური ხანის ეკლესიის მამების მოძღვრების თანახმად, „ქრისტიანული ფილოსოფია“ შეიძლება ეწოდოს.

***

ისმის კითხვა: რამდენად არის შესაძლებელი არსებობდეს ისეთი დარგი, როგორც არის „ქრისტიანული ფილოსოფია“?

ბუნებრივია, როდესაც ადამიანი ამ საკითხის შესახებ ფიქრობ, უმალ ჩნდება კითხვა იმის შესახებ, თუ რამდენად არის შეთავსებადი ეს ორი სიტყვა – „ქრისტიანობა“ და „ფილოსოფია“. თანაც, ისიც ცნობილია, რომ ფილოსოფია და ქრისტიანობა ხშირად ერთმანეთის მტრებად აღიქმებოდა. რატომ ხდება ის, რომ ქრისტიანობა და ფილოსოფია, თითქოსდა, ბოლომდე ჯერ კიდევ ვერ

პროფესორი თინათინი ირაქლიანი

მორიგებულან ერთმანეთთან? სავარაუდოდ, ამას თავისი ძირები აქვს!

აკი, ხშირად ამბობენ კიდევ, რომ ფილოსოფიამ შეიძლება „აცდუნოს“ ადამიანი. შეგვიძლია საილუსტრაციოდ მოვიხმოთ ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი პასაჟი გიორგი მერჩულეს თხზულებიდან „გრიგოლ ხანძთელის ცხოვრება“. გიორგი მერჩულე ამბობს, რომ გრიგოლ ხანძთელი ამა სოფლის ფილოსოფოსთა სიბრძნისაგან იმას ითვისებდა, რაც სასარგებლო იყო, ხოლო „ჯერკუალს“ კი „განაგდებდაო“. აქ ავტორი ამქვეყნიურ ფილოსოფოსთა სიბრძნეში ერთმანეთისგან განასხვავებს სასარგებლოსა და უსარგებლოს, კარგსა და ცუდს. მისი აზრით, ამქვეყნიური ფილოსოფიური სიბრძნე „კეთილ“ მომენტებს მოიცავს, რომლებიც ქრისტიანთათვის, უფრო მეტიც, მლოცველთათვის სასარგებლოა და მისი „შენწყნარება“ ხამს.

შეგვიძლია ვთქვათ, რომ ქართული აზროვნება ფილოსოფიისა და ღვთისმეტყველების უნივერსალური სინთეზისკენ ისწრაფოდა. საგანგებო კვლევების შედეგად იმ დასკვნამდე მივდი, რომ ქართული ფილოსოფიური და საღვთისმეტყველო აზროვნების ხასიათი თავის საკუთრივ სპეციფიკასა და დინამიკას ფლობს. ქართული აზროვნების მუდმივი თანამგზავრი გახლდათ განსხვავებულ ხედვებში საერთო, შემხვედრი წერტილები

ბის პოვნის სურვილი. ქართული ფილოსოფიისა და ღვთისმეტყველებისთვის დამახასიათებელია არა იმის ხაზგასმა, რაც განასხვავებს და განაგდებს ადამიანებს ერთმანეთისგან, არამედ იმის ნათელყოფა, რაც მათ ერთმანეთთან აკავშირებს და აერთიანებს. აი, სწორედ აქ ჩანს ქრისტიანული აზროვნების სპეციფიკაც.

ჩემი აზრით, მთელი ქართული ფილოსოფია არის ქრისტიანული ფილოსოფია არა მხოლოდ ფორმალური აზრით (ის ქრისტიანობაში განვითარდა და მისი მეშვეობით მიიღწია კიდევაც საუკეთესო შედეგებს!), არამედ მისი შინაგანი მოთხოვნებიდან გამომდინარე. ქრისტიანობის პრინციპია პოვნა იმისა, რაც გვაერთიანებს და უკუგდება იმისა, რაც გვთიშავს. სწორედ ამიტომ, ქართული ფილოსოფია თავისი არსით, თავისი იმენენტური საწყისებიდან გამომდინარე, ქრისტიანული ფილოსოფიაა. ამასთან, ის თავისი ფორმითაც ქრისტიანული ფილოსოფიაა. მაშასადამე, ამ შემთხვევაში, სახეზეა ორმაგი თანხვედრა.

არადა, ხშირად, დისკუსია იმ კონტექსტში მიდის, რომ საერთოდ ფილოსოფიაა საშიში! ამ დროს სრულიად უსაფუძვლოდ მოიხმობენ პავლე მოციქულის ცნობილ ფრაზებს (*1 კორინთელთა მიმართ 1:20*: „არა განაცოფა ღმერთმან სიბრძნე იგი ამა სოფლისაჲ?“), სადაც საუბარია იმის შესახებ, რომ „გარეგანი ცოდნა“ (*ამსოფლიური სიბრძნე*) შეიძლება ვნებდეს ადამიანს; ტექსტის სათანადო ანალიზის გარეშე, პირდაპირ მიუთითებენ, რომ აქ იგულისხმება ფილოსოფია. თითქოსდა, ყველა ტიპის ფილოსოფია, ამ პერსპექტივიდან გამომდინარე, ქმნის საშიშროებას, ის არაფერს არგებს, უფრო მეტიც, ვნებს კიდევ ქრისტიანობას. ეს დებულება მრავალმხრივ მცდარი დებულებაა, რადგან ამით ფილოსოფია (ფილოსოფიური ცოდნა) სრულად უარიყოფა და ის აღიქმება, როგორც რელიგიის მტერი. ამით ფილოსოფიას უარი ეთქვა თუნდაც დამხმარე დისციპლინის სტატუსზე. არადა, ფილოსოფიის ეს სტატუსი ეფრემ მცირესთან არის გამოკვეთილი – ფილოსოფია კარგი ინსტრუმენტი ქრისტიანისთვის გარეშე მტრებთან დაპირისპირების დროს! ეფრემი ამბობს, რომ ადამიანს, რომელიც ქრისტიანობაში ცდილობს განმტკიცებას და საკუთარი თავი ქრისტიანად მიაჩნია, სჭირდება ფილოსოფია, თუნდაც, „გარეგანი სიბრძნე“. ფაქტია, რომ ამსოფლიური, ამქვეყნიური სიბრძნე საჭიროა საიმისოდ, რომ ქრისტიანმა გზა გაიკვლიოს ამქვეყნიურ სამყაროში.

მაშასადამე, ქრისტიანობისა და ფილოსოფიის ურთიერთმტრული დამოკიდებულების გამოხატ-

ვა და იმის დაფიქსირება, რომ ქრისტიანობა და ფილოსოფია ერთმანეთთან არიან მტრულ დამოკიდებულებაში, თავისთავად არ არის ქართული სააზროვნო ტრადიციის იმანენტური ნაწილი. ეს ხედვა არასოდეს ყოფილა ქართული ფილოსოფიური აზროვნების ისტორიაში მყარად ფესვგადგმული ან პრიორიტეტული. მნიშვნელოვანია აღვნიშნოთ, რომ შუა საუკუნეებში არსებული გელათის აკადემია ჩაფიქრებული იყო, როგორც „სხვა ათენი“ და „მეორე იერუსალიმი“, ანუ, ასე ვთქვათ, ახალი იერუსალიმი და ათენი. ეს იყო თეორიულ-პრაქტიკული აზროვნების საუკეთესო მოდელი! ქართული აზროვნება არ იყო აწყობილი დაპირისპირების მუხტით. ქართული აზროვნება ყოველთვის ეძებდა ჰარმონიას და თავსებადობას, ვიდრე დაპირისპირებას, უარყოფას, უკუგდებას და ა.შ. ქართული აზროვნების საუკეთესო სახე – გელათის აკადემია – იყო იერუსალიმისა და ათენის მორიგების მცდელობა. დიდი გელათელი მოაზროვნეები – იოანე პეტრინით დაწყებული

და გაბრიელ ეპისკოპოსით და სხვ. მოაზროვნეებით დამთავრებული – ფიქრობენ, რომ ადამიანის ეგზისტენციალური სტატუსი, მისი ამქვეყნიური ყოფა გვაფიქრებინებს, ადამიანი არის მორწმუნე და მცოდნე არსება და ეს ორი რამ თავსებადია ერთმანეთთან. გელათურ სკოლაში სწორედ ამის შედეგად დამუშავდა ქრისტიანული ფილოსოფიის მრავალი საფუძველმდებარე საკითხი; უწინარეს ყოვლისა, სახეზეა ცოდნისა და რწმენის ურთიერთმიმართებისა და სინთეზის არაერთი საყურადღებო მცდელობა. საყურადღებო იმდენად, რამდენაც საქმე ეხება ისეთ სააზროვნო ტრადიციას, როგორიც ჩვენი მრავალსაუკუნოვანი ქრისტიანული ტრადიციაა!

თენგიზ ირემაძე
ახალი საქართველოს
უნივერსიტეტის პროფესორი,
კავკასიური ფილოსოფიისა და თეოლოგიის
სამეცნიერო-კვლევითი არქივის დირექტორი